

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S.**, so sídlom v B., proti žalovanému **J. B.**, bývajúcemu v L., zastúpenému spoločnosťou **Š.**, so sídlom v B., **o zaplatenie 10 680,11 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 8 C 49/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 176/2010, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 176/2010 a rozsudok Okresného súdu Nitra z 19. apríla 2010 č.k. 8 C 49/2008-132 a vec vracia Okresnému súde Nitra na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 19. apríla 2010 č.k. 8 C 49/2008-132 zamietol návrh žalobkyne, ktorým sa voči žalovanému domáhala zaplatenia 10 680,11 € s príslušenstvom titulom náhrady za poskytnuté plnenie poškodenému v zmysle § 24 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z. Zároveň súd rozhodol, že žalovanému priznáva plnú náhradu trov konania (100 %), pričom vyslovil, že o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na § 420 ods. 1, § 427 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, zákon č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Súd mal za preukázané, že 30. apríla 2005 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej bolo poškodené nákladné motorové vozidlo S., evidenčné číslo N. s návesom. Majiteľom vozidla je spoločnosť B.. Zo správy o výsledku objasňovania priestupku vyplynulo, že nehodu zaviniel vodič motorového vozidla F. evidenčné číslo N. - J. B. (žalovaný). Zodpovedný za nehodu bol žalovaný. Na toto vozidlo žalovaného nebolo uzatvorené povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Zo

spisového materiálu poisťovne A. je zrejmé, že poisťovňa začala poistnú udalosť riešiť v rámci havarijného poistenia. Poisťovňa vykonala ohliadku poškodeného vozidla a na základe zistenia rozsahu poškodenia a predložených príslušných dokladov vyčíslila celkovú škodu v sume 321 749 Sk. Po odpočítaní spoluúčasti poškodeného 32 175 Sk mu 14. júla 2005 vyplatila z havarijnej poisťky 289 574 Sk. Následne poisťovňa listom z 26. júla 2005 oznámila vyplatenie poistného plnenia žalobkyni a s poukazom na § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z. žiadala o úhradu vyplatenej sumy 289 574 Sk na účet žalobkyne a sumy 32 175 Sk, ktorá predstavovala spoluúčasť na účet poškodeného. Žalobkyňa uhradila na účet poisťovne 6. októbra 2005 sumu 289 574 Sk a 26. septembra 2005 na účet poškodeného sumu 32 175 Sk. Pri posúdení uplatneného nároku súd vychádzal predovšetkým z účelu zákona č. 381/2001 Z.z., ktorý upravuje povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu, ako aj postup v prípade, ak škodca povinné zmluvné poistenie uzatvorené nemá. V predmetnom konaní však poškodený dostal vyplatené poistné plnenie zo svojej havarijnej poisťky. Poškodený si nárok na poistné plnenie uplatnil voči A., hoci mal v zmysle § 24 ods. 4 zákona č. 381/2001 Z.z. právo uplatniť si svoj nárok voči žalobkyni. Poškodený teda toto právo na základe vlastnej vôle nevyužil, preto likvidácia škody prebiehala na základe existujúceho vzťahu medzi poisťovňou a poisteným, založenom zmluvou o havarijnom poistení (na takýto vzťah sa pôsobnosť zákona č. 381/2001 Z.z. nevzťahuje). Z dokladu poisťovne z 26. júla 2005 jednoznačne vyplýva, že poškodenému bolo poskytnuté plnenie z jeho havarijného poistenia, čím boli jeho nároky plne uspokojené (a to z celkom iného typu poistenia, za podmienok a vo výške zodpovedajúcej dojednaniu v zmluve o havarijnom poistení). Vzhľadom k tomu, že poškodený dostal poistné plnenie z havarijnej poisťky a nárok na náhradu škody si voči žalobkyni nikdy neuplatnil, neboli splnené podmienky na to, aby na žiadosť A., ktorá vyplatila plnenie z havarijnej poisťky podľa celkom iných kritérií, žalobkyňa vyčíslené plnenie preplatila z poistného garančného fondu. Podľa názoru súdu žalobkyňa postupovala nesprávne, keď vyhovelá žiadosti poisťovne a bez ďalšieho šetrenia a vyjasnenia si vzájomných právnych vzťahov poskytla plnenie, ktoré nezodpovedá plneniu poskytovanému z povinného zmluvného poistenia. Nárok žalobkyne voči škodcovi preto nemôže byť opodstatnený (§ 24 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z.).

Vzhľadom na uvedené súd návrh žalobkyne zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 151 ods. 7 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 28. septembra 2010 sp. zn. 9 Co 176/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu potvrdil (§ 219 O.s.p.). Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Zároveň vyslovil, že proti rozsudku pripúšťa dovolanie. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 3, § 24 ods. 2 písm. d/, § 24 ods. 7 vetu prvú zákona č. 381/2001 Z.z., § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že v danej veci bolo nesporné, že poškodený si neuplatnil škodu v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z. voči žalobkyni z garančného fondu, keď k dopravnej nehode došlo prevádzkou motorového vozidla, za ktorú zodpovedá osoba bez poistenia zodpovednosti. Bolo nesporné, že poškodený (spoločnosť B.) si uplatnil škodu a túto nahlásil A. 1. mája 2005. Škodu likvidovala A., Regionálne riaditeľstvo N. ako poistnú udalosť č. X., z havarijnej poistky poškodeného. Z toho vyplýva, že poškodený si uplatnil svoj nárok u svojho zmluvného poisťovateľa a nie u žalobkyne v zmysle § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení. Žalobkyňa poskytla z garančného poistného fondu plnenie, i napriek tomu, že tento nárok si poškodený voči nej riadne neuplatnil. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa v tom smere, že pokiaľ poškodený dostal poistené plnenie z havarijnej poistky a náhradu škody si voči žalobkyni neuplatnil, neboli splnené podmienky na to, aby na žiadosť A., ktorá plnila z havarijnej poistky podľa celkom iných kritérií a zmluvných podmienok pri likvidovaní škody, vyplatila žalobkyňa plnenie z poistného garančného fondu. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobkyňa nesprávne refundovala z poistného garančného fondu A., to, čo táto uhradila z havarijného poistenia poškodeného. Odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade v zmysle § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemohol prejsť nárok žalobkyne voči škodcovi tak, ako to žalobkyňa tvrdila. Rozsudok súdu prvého stupňa preto odvolací súd potvrdil. Odvolací súd zároveň pripustil dovolanie na vyriešenie otázky zásadného právneho významu, či žalobkyňa v danej veci má aktívnu legitimáciu domáhať sa náhrady škody od škodcu, v zmysle § 813 Občianskeho zákonníka v spojení s § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z. a či teda prechádza na žalobkyňu právo na uplatnenie náhrady škody voči škodcovi, keď škodu z poistnej udalosti uhradila poškodenému zmluvná poisťovňa zo zmluvy o havarijnom poistení, za

situácie, že žalobkyňa túto škodu refundovala poisťovni, s ktorou mal poškodený uzatvorenú zmluvu o havarijnom poistení. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. Navrhla zmeniť rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobe sa vyhovie, resp. zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 238 ods. 3 O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Základom žaloby a aj odvolania žalobkyne bolo vyvodzovanie svojich práv voči žalovanému z § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z. V danom prípade ide totiž o regresný nárok voči osobe (žalovanému), ktorá zodpovedá za škodu spôsobenú pri prevádzkovaní motorového vozidla bez poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Zákon č. 381/2001 Z.z. v § 24 ods. 7 nehovorí o náhrade toho, čo kancelária (žalobkyňa) plnila poškodenému, ale hovorí o náhrade toho, čo za žalovaného ako osobu zodpovednú podľa § 24 ods. 2 písm. b/ tohto zákona plnila. Teda rozsah plnení poskytovaných kanceláriou, nie je obmedzený tak, ako to tvrdí odvolací súd vo svojom rozhodnutí len na plnenie priamo poškodenému. Pred uplatnením práva žalobkyne voči žalovanému, poškodenému bolo poskytnuté poistné plnenie za účelom nahradenia škody z tzv. havarijného poistenia, ktoré je poistením majetku poškodeného pre prípad vzniku škody spôsobenej náhodnou udalosťou predpokladanou v poistnej zmluve uzatvorenej medzi poisťiteľom - poisťovňou A. a poškodeným. Nároky z práva na náhradu škody teda nezanikli, pretože nezaniklo právo na náhradu škody a prešli spolu s právom na náhradu škody podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka na poisťiteľa poškodeného. Právo na náhradu škody teda na základe zákonného dôvodu prešlo na poisťiteľa poškodeného - A. v rozsahu poistného plnenia, ktoré bolo poškodenému poskytnuté. S právom na náhradu škody spôsobenú poistnou udalosťou prešli na poisťiteľa všetky nároky, ktoré je možné z práva vyvodzovať a tento vstúpil do právneho postavenia poškodeného. Nie je možné stotožňovať právo a nároky z neho vyplývajúce. Nárok znamená právnu možnosť uplatniť svoje právo. Právo na náhradu škody proti inému v zmysle § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka teda v sebe zahŕňa jednak nárok voči žalovanému ako osobe

zodpovednej za vznik škody a jednak nárok voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., ak povinné zmluvné poistenie existuje. Ak povinné zmluvné poistenie neexistuje, čo sa preukázateľne stalo v tomto prípade, poisťiteľ poškodeného, na ktorého prešlo právo na náhradu škody podľa § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka, má v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z. právo uplatniť si nárok na náhradu škody voči osobe povinnej podľa odseku 2 písm. b/ tohto ustanovenia. Žalobkyňa má aktívnu vecnú legitímáciu na uplatnenie práva na náhradu toho, čo za žalovaného plnila, teda sumy vyplatenej na uspokojenie práva na náhradu škody, za ktorú zodpovedá žalovaný. V závere dovolania žalobkyňa uviedla, že rozhodnutie odvolacieho a ani prvostupňového súdu nie je preskúmateľné (v časti), čo by eventuálne mohlo zakladať aj dôvod dovolania podľa § 241 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená v zmysle § 241 ods. 1 O.s.p., proti rozhodnutiu, v prípade ktorého prípustnosť dovolania vyplýva z § 238 ods. 3 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Pred samotným posúdením správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti považuje dovolací súd za potrebné upozorniť, že vyslovením prípustnosti dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.) vyvodzuje odvolací súd zároveň aj právnu otázku zásadného významu (pre vyriešenie ktorej v dovolacom konaní vytvoril priestor). Dovolanie v takomto prípade môže byť odôvodnené výlučne len nesprávnym právnym názorom zaujatým v napadnutom rozhodnutí, a to práve v tej právnej otázke, ktorá viedla k pripusteniu dovolania. Dovolací súd sa potom obmedzuje len na tie dôvody dovolania, ktoré spadajú do rámca prípustného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Odvolací súd pripustil dovolanie z dôvodu, že za otázku zásadného právneho významu považoval posúdenie, či žalobkyňa v danej veci má aktívnu legitímáciu domáhať sa náhrady škody od škodcu, v zmysle § 813 Občianskeho zákonníka v spojení s § 24 ods. 2 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z.z. a či teda prechádza na žalobkyňu právo na uplatnenie náhrady škody voči škodcovi, keď škodu z poistnej udalosti uhradila poškodenému zmluvná poisťovňa zo zmluvy o havarijnom poistení, za situácie, že žalobkyňa túto škodu refundovala poisťovní, s ktorou mal poškodený uzatvorenú zmluvu o havarijnom poistení. Tomu zodpovedá dôvod dovolania, ktorý má základ v tvrdení, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Keďže dovolateľ je oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému bola prípustnosť dovolania založená výrokom odvolacieho súdu, len z dôvodu uvedeného v ustanovení § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. preskúmal dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu len z tohto uplatneného dôvodu. Námietskami žalobkyne, ktoré sa netýkali pripustenej dovolacej otázky, sa dovolací súd nemohol s poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania zaoberať.

Podľa ustanovenia § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej „OZ“), ak poistený má proti inému právo na náhradu škody spôsobenej poistnou udalosťou, prechádza jeho právo na poisťiteľa, a to do výšky plnenia, ktoré mu poisťiteľ poskytol.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov, povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má pri tuzemskom motorovom vozidle ten, kto je ako držiteľ motorového vozidla zapísaný v dokladoch vozidla alebo ten, kto je v dokladoch vozidla zapísaný ako osoba, na ktorú sa držba motorového vozidla previedla, v ostatných prípadoch ten, kto je vlastníkom motorového vozidla alebo jeho prevádzkovateľom. Ak na motorové vozidlo je uzatvorená nájomná zmluva s právom kúpy prenajatej veci, povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má nájomca.

Podľa ustanovenia § 24 ods. 2 písm. b/ vyššie citovaného zákona Slovenská kancelária poisťovateľov poskytuje z poistného garančného fondu poistné plnenie za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, za ktorú zodpovedá osoba bez poistenia zodpovednosti.

Podľa ustanovenia § 24 ods. 3 citovaného zákona, poškodený má právo uplatniť nárok na náhradu škody podľa ods. 2 proti kancelárii za rovnakých podmienok, za akých by mohol uplatniť nárok na náhradu škody proti poisťovateľovi podľa tohto zákona.

Podľa ustanovenia § 24 ods. 7 citovaného zákona, Kancelária má právo proti tomu kto zodpovedá za škodu podľa ods. 2 písm. a/, b/, f/ a g/ na náhradu toho, čo za neho plnila.

Právo poisťovne na náhradu škody býva v poisťovacej praxi často nesprávne označované ako regres, ktorý je však pojmovo nárokom na náhradu za poskytnuté plnenie toho, kto plnil, veriteľovi namiesto dlžníka voči dlžníkovi. Nárok na náhradu škody je svojou právnou podstatou zákonnou cessiou, teda prechodom práva na základe zákona. Podmienkou na prechod práva je výplata poistného plnenia zo strany poisťovne. Ekonomickou podstatou tohto nároku je snaha, aby poistený nebol na škodovej udalosti ziskový, t.j. aby jeho príjem na základe súčasných právnych nárokov voči škodcovi, ako aj voči poisťovni nebol vo väčšom rozsahu, než bola jeho majetková ujma následkom škodovej udalosti. Ďalší z nárokov poisťovne v súvislosti s výplatou poistného plnenia je prechod nároku poisteného na poisťovňu. Ide o zákonnú cessiu, ku ktorej dochádza okamihom a v rozsahu výplaty poistného plnenia (Poistné zmluvy, Petruľák, Šulíková, Nakladateľstvo Beck rok 2012 - s. 223, 262).

Občiansky zákonník v ustanoveniach § 813 a § 814 upravuje prechod práva poisteného proti inému na náhradu škody spôsobenej poistnou udalosťou. Dôvodom, prečo na poisťovateľa prechádza právo, ktoré má poistený proti inému na náhradu škody spôsobenej poistnou udalosťou, je postihnutie osoby zodpovednej za škodu aj v tých prípadoch, keď poistený, ktorému bola spôsobená škoda, dostane náhradu od poisťovateľa. Ide o zákonný prechod práva (tzv. subrogačný postih), ku ktorému dochádza bez prejavu vôle účastníkov. Podmienkami prechodu práva na náhradu škody z poisteného na poisťovateľa sú podľa § 813 OZ a/ zodpovednosť za škodu iného, b/ existencia práva na náhradu škody v okamihu poistného plnenia a c/ výplata poistného plnenia z príslušného druhu poistenia. Zo znenia § 813 ods. 1 OZ vyplýva prechod práva na náhradu škody vyplatením poistného plnenia bez ohľadu na to, či možno

zodpovednosť za škodu, ktorá vznikla poškodenému voči škodcovi, vyvodit' z Občianskeho zákonníka alebo akéhokoľvek iného právneho predpisu.

Vyššie citovaný zákon o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu, spôsobenú prevádzkou motorového vozidla ustanovil povinnosť každého vlastníka a prevádzkovateľa motorového a nemotorového vozidla uzavrieť zmluvu na poistenie svojej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou vozidla a zároveň zaviazal povinné ručenie poisťovateľa, ktorý vykonáva toto poistenie a Slovenskej kancelárii poisťovateľov za škody spôsobené prevádzkou motorového a nemotorového vozidla. Žalovaný si túto svoju zákonnú povinnosť uzatvoriť povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nesplnil.

Poškodený si mohol svoj nárok na náhradu škody uplatniť priamo proti poisťovateľovi alebo škodcovi, alebo voči obom naraz. V určitých prípadoch si poškodený mohol uplatniť náhradu škody voči žalobkyni, ktorá spravuje poisťný garančný fond. Poškodený si neuplatnil náhradu škody v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov voči žalobkyni, ale škodu si uplatnil u svojho poisťovateľa zo svojej havarijnej poisťky, ktorú mal u neho uzavretú. Žalobkyňa následne refundovala z poisťného garančného fondu poisťovateľovi sumu, ktorú uhradila poškodenému z jeho havarijného poistenia.

V predmetnej veci, keďže žalovaný nemal v čase dopravnej nehody uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou vozidla, žalobkyňa poisťovateľovi ním zaplatenú finančnú čiastku uhradila z garančného fondu, keďže táto poškodenému náhradu škody vyplátila na základe zmluvy o poistení majetku (havarijné poistenie vozidla). V tomto smere treba dať za pravdu dovolateľke, že došlo k tzv. zákonnej cessii podľa § 813 ods. 1 OZ, kedy poisťovateľ vstúpil do práv poškodeného. Žalobkyni tak vzniklo (právo postihu) nie právo na náhradu škody proti žalovanému dňom, kedy poisťovateľovi refundovala ním poskytnuté plnenie poškodenému. Keďže takto poisťovateľ vstúpil do práv poškodeného, získal právo na priame plnenie z garančného fondu (R č 141/2011). Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že žalobkyňa má aktívnu legitímáciu domáhať sa vyplatených finančných prostriedkov z garančného fondu proti žalovanému z titulu práva postihu. Okamihom vyplatenia

predmetných finančných prostriedkov žalobkyňou zmluvnej poisťovni poškodeného, sa žalobkyňa stala aktívne legitimovaná v danej veci titulom práva postihu, ale nie však z titulu náhrady škody.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci oboma súdmi v pripustenej dovolacej otázke je dôvodné a v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia preto nebol dostatočne zistený skutkový stav.

Existenciu vád podľa § 237 O.s.p. dovolací súd po preskúmaní veci nezistil. Ostatné námietky dovolateľky preto považoval za právne bezvýznamné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho i prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 2 veta prvá, ods. 3 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. januára 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.

Za správnosť vyhotovenia :

predseda senátu

Jarmila Uhlířová